

Nagy Levente István őrnagy:

HADIJÁTÉKOK A MANŐVERZÁSZLÓALJ-TÖRZSEK FELKÉSZÍTÉSÉBEN, AVAGY MIT GONDOLNAK A TÖRZSEKBEN SZOLGÁLÓK?¹

DOI: [10.35926/HSZ.2023.2.5](https://doi.org/10.35926/HSZ.2023.2.5)

ÖSSZEFOGLALÓ: A cikk szerzője 2020 végén egy kérdőíves kutatás során mérte fel a Magyar Honvédség harckocsi- és lövészászlóalj-törzseiben szolgálók egyéni és kollektív kiképzettségét, felkészültségét, illetve a jelenleg alkalmazott kiképzési és felkészítési módszerek megítélését. Továbbá cél volt, eddig nem vagy kevésbé alkalmazott módszerek támogatottságának felméréseivel javaslatot tenni a felkészítési rendszer hatékonyabbá tételére. Ennek a kutatásnak egy része érintette a hadijátékok alkalmazását a zászlóalj-törzsek felkészítése során. Jelen tanulmány az erre vonatkozó eredményeket ismerteti.

KULCSSZAVAK: hadijáték, zászlóalj-törzs, harcászati döntéshozatal, törzsfelkészítés

A SZERZŐRŐL:

Nagy Levente István őrnagy, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár 62. Lövészászlóaljának parancsnokhelyettese

A katonai műveletek végrehajtása során, legyen szó akár hagyományos (háborús) katonai műveletekről, válságkezelő műveletekről vagy békeidőszaki műveletekről,² kritikus az időtényező. A szemben álló félén vagy a felmerült kihívásokon történő felülkerekedés nemcsak a számbeli és minőségi mutatókon, főkénten múlik, hanem a döntéshozatali ciklus során elért időelőnyön is. Másképp fogalmazva, a döntéshozatali folyamat „megfigyel – tájékozódik – dönt – cselekszik” ciklusának (OODA hurok)³ felgyorsításával⁴ részben ellensúlyozni lehet a másik két terület hátrányát. Ez a ciklus minden új információval újraindul, folyamatosan ismétlődik. Azaz a szemben álló félle szemben a ciklusban nyert minden időelőny a helyzetekre történő gyorsabb reakciót jelenti, így végső soron előnyre teszünk szert.⁵

A Magyar Honvédségben (MH) jelenleg érvényes törzsszolgálattal foglalkozó szabályzat harcászati szinten a dandárok, ezredek és zászlóaljok részére a hétpontos katonai döntéshozatali

¹ A Hadijátékos és komoly játékok konferencián (2021. 10. 05., NKE) elhangzott azonos című előadás alapján.

² Ált/219 – A Magyar Honvédség Szárazföldi Műveletek Doktrína 1. kiadás. A Magyar Honvédség kiadványa, 2015.

³ Angol elnevezéssel „OODA loop” (Observe – Orient – Decide – Act). Lásd Drót László: Az OODA hurok (I. rész). Seregszemle, 2018/1., 144. https://honvedelem.hu/files/files/115176/seregszemle_2018_1.pdf (Letöltés időpontja: 2022. 02. 25.)

⁴ Uo. 154.

⁵ Nagy Levente István: Manőverzászlóalj-törzsek felkészítése. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztviselői Kar, Hadászati Tanszék, Budapest, 2021, 18.

folyamat⁶ (MDMP)⁷ alkalmazását írja elő. Az eljárás a feladat vételével kezdődik, majd hat további lépésben jut el a harcparancsban alárendeltek részére történő kiadásáig. A lépések sorrendje tehát a következő:

- feladat vétele;
- küldetés elemzése;
- cselekvési változatok kidolgozása;
- cselekvési változatok elemzése;
- cselekvési változatok összehasonlítása;
- cselekvési változat kiválasztása (döntés);
- harcparancs összeállítása.⁸

A tervezésre fordítható idő általános felosztása szerint ennek 30% a áll a törzs rendelkezésére a cselekvési változatok elemzésére, összehasonlítására és kiválasztására.⁹ A cselekvési változatok elemzése hadijáték alkalmazásával történik, melynek végigvitelére korlátozott idő áll rendelkezésre, miközben a műveleti környezet egyre összetettebb, sokszereplős. „A hadijáték elsődleges célja, hogy beazonosításra kerüljenek az adott cselekvési változat előnyei és hátrányai, a végrehajtás során jelentkezhető kockázatok, a tervezés hiányosságai, illetve az együttműködésre vonatkozó információk.”¹⁰ Éppen ezért a hadijáték levezetésének begyakorlására időt kell szánni a parancsnokok és törzsek felkészítése során annak érdekében, hogy a művelettervezés során az már zökkenőmentesen történjen.

A hadijátékok levezetése és alkalmazása a felkészítésben nem új keletű tevékenység az MH életében, hiszen az előző évezred utolsó évtizedében is alkalmazták a parancsnokok és törzsek gyakoroltatásakor. Annak célja az egyes résztvevők tevékenységének mérése és értékelése volt, míg az MDMP során alkalmazott hadijáték a kidolgozott cselekvési változat alkalmasságát boncolgatja.¹¹

Ugyan a cselekvési változatok elemzése érdekében lefolytatott hadijáték „egy fegyelmezett, keményen kontrollált, szabályozott tevékenység”,¹² mégis számos hasonlóságot mutat a kereskedelmi forgalomban kapható (COTS¹³) hadijátékokkal. Az előbbi is körökre osztott, előre definiált szabályok mentén zajlik, van „győzelmi feltétel”, így az utóbbiak jó alapot adhatnak az elemzésfókuszú hadijáték lefolytatásához.

A KUTATÁSRÓL

A Nemzeti Közszerződési Egyetemen a katonai mesterképzés keretében folytatott tanulmányok lehetőséget nyújtottak egy kérdőíves felmérésre alapozott kutatás elvégzésére. A kutatás az MH harcokcsi- és lövészsászalóaljak, összefoglalóan manőverzsászalóaljak törzseiben és tűztámogató részlegeiben szolgáló hivatásos és szerződéses altisztekre, valamint tisztekre

⁶ Ált/216 – A Magyar Honvédség Törzsszerződési Szabályzata II. rész. A Magyar Honvédség kiadványa, 2015, V-7.

⁷ Military Decision Making Process.

⁸ Ált/216: i. m. V-7.

⁹ Uo. V-10.

¹⁰ Uo. VI-9.

¹¹ Uo. V-8.

¹² Uo. VI-9.

¹³ Angol elnevezéssel: Commercial Off The Shelf (COTS).

terjedt ki.¹⁴ Az összefoglaló megnevezés indoklása az MH Szárazföldi Műveletek Doktrína 1. kiadása (2015) összefegyvernemi csoportosításról szóló pontján alapul.¹⁵ Eszerint az összefegyvernemi „csoportosításban a lövész- és harcokoszíróerők mellett a helikoptererők jelennek meg mint manővererők. Szintén a doktrína alapján csak előbbi kettő tekinthető az MH-ban szárazföldi erőnek. Következésképpen a lövész- és harcokoszíróerőkre vonatkoztatva összefoglaló névként használhatjuk a *manőverzászlóalj* megnevezést.”¹⁶

A kérdőív Microsoft Office Word szövegszerkesztő programmal készült, és elektronikus úton továbbítottam 2020 végén Debrecen, Hódmezővásárhely, Tata helyőrségekbe, illetve az MH KFOR¹⁷ kontingens részére. Ez utóbbira azért volt szükség, mivel a kontingens ekkor a hódmezővásárhelyi lövészzászlóaljakra épült. Így biztosítva volt, hogy a lehető legszélesebb körnek legyen lehetősége válaszolni a feltett kérdésekre, amire egy hónap állt rendelkezésükre.¹⁸

A megszólított 140 főből 62 fő töltötte ki a kérdőívet, ami 44,29%-os válaszadói hajlandóság. Közülük 7-en (11,29%) szolgálnak szerződéses jogviszonyban, 55-en (88,71%), férfiak, 32-en (52%) tisztek, 32-en (50%) 41 évnél idősebbek. Az utóbbi csoportból 1 fő (1,61%) 51 évnél is idősebb.¹⁹

A kérdőív 28 kérdéséből az első 8 demográfiai adatokra (nem, életkor, állománykategória, helyőrség stb.) kérdezett rá anonim módon, majd ezeket követte a 20 főkérdés. A kérdések közül 25 egyválaszos zárt kérdés, a 15. egyválaszos félig zárt, a 26. többválaszos félig zárt, míg a 28. nyílt kérdés volt. Az értékelésekre 5 fokozatú Likert-skálán²⁰ volt lehetőség. A kérdőívek első lépésként sorszámot kaptak, majd az adatok tisztítása és adatbázis készítése következett. A feldolgozott kérdőívek eredményeinek kiértékelése Microsoft Office Excel táblázatkezelő (adatbázis, diagramok, táblázatok), továbbá a PSPP²¹ és SPSS²² statisztikai programokkal (átlag, szórás, korreláció, keresztábra stb.) történt.²³

A kutatás fő célkitűzése az volt, hogy a megkérdezettek körében feltárja az egyéni és kollektív kiképzettség és felkészültség helyzetének, illetve a jelenleg alkalmazott kiképzési és felkészítési módszerek megítélését. Ugyan a területek értékelésére adott válaszok a válaszadók egyéni és ezért szubjektív véleményét tükrözik, a felmérés kiterjedtsége, az anonimitás és a válaszadók szakmai háttere miatt mégis relevánsnak tekinthetők a kapott eredmények.

A kérdéssor a következő dimenziók vizsgálatára koncentrált:

- az egyéni kiképzettség foka;
- a saját törzs kiképzettségének foka;
- egyéni felkészültség a törzsmunkára;

¹⁴ Nagy: i. m. 48.

¹⁵ Ált/219: i. m. 1–37.

¹⁶ Nagy: i. m. 8.

¹⁷ Kosovo Force.

¹⁸ Nagy: i. m. 48.

¹⁹ Nagy: i. m. 49–50.

²⁰ A Likert-skála: „Két szélsőséges érték közötti mérési skála, amely az attitűd mérésére szolgál. Gyakran használják kvantitatív kutatások során adott fogalommal, tevékenységgel kapcsolatos attitűdök mérésére, piackutatások vagy személyiségteszt során.” Forrás: Mayer Annamária: A Likert-skála fogalma és 3 fajta módszer az elemzésére. Spssabc.hu, 2018. 12. 17. <https://spssabc.hu/kutatasmodszertan/likert-skala-fogalma-elemzese/> (Letöltés időpontja: 2022. 02. 25.)

²¹ A PSPP névnek nincs hivatalos jelentése, a SPSS program ingyenes alternatívájaként készült.

²² Eredetileg „Statistical Package for the Social Sciences”, a későbbiekben már „Statistical Product and Service Solutions”.

²³ Nagy: i. m. 48–49.

- külföldi képzések, tanfolyamok hasznosulása;
- NATO- vagy missziós beosztások tapasztalatainak hasznosulása;
- önképzés státusza;
- kollektív képzések helyzete.²⁴

Jelen tanulmány szempontjából az eredetileg felállított 5 hipotézisből a következő 2 vizsgálata mérvadó:

1. A törzsek kollektív felkészítésére alkalmazott módszerek közül a gyakorlatorientáltakat hatékonyabbnak ítélik.
2. Az új ismeretanyag és képzési módszerek megismerésére a fiatalabb generációba tartozók nyitottabbak.²⁵

A fenti hipotézisek bizonyításához 3 kérdésre adott válaszokat kell elemezni. Az első így szólt: „Alegysége törzsének (részlegének) felkészítése szempontjából milyen mértékben ítéli eredményesnek az alábbi kollektív felkészítéseket?”²⁶ A kérdés a törzstanulónapok, a törzsgyakorlások, valamint a harcászati gyakorlatok eredményességének megítélését mérte. A helyesen megválasztott vagy a feldolgozandó témakörhöz egyedileg fejlesztett hadijáték alkalmas egy vagy akár számos oktatási kérdés feldolgozására. Azonban a hadijátékok alkalmazása a résztvevőktől aktív részvételt kíván, így metodikai szempontból közelebb áll a törzsgyakorlásokhoz, mint a többnyire frontális oktatást jelentő törzstanulónapokhoz. Ezért fontos figyelembe venni az erre a kérdésre adott válaszokat is.

A második kérdés szerint: „Milyen további törzsszolgálattal kapcsolatos ismeretre/oktatásra lenne szüksége a jelenlegi törzsszolgálati beosztásának hatékonyabb ellátása érdekében?”²⁷ Az alább felsorolt hét témakör közül lehetőség adódik hadijátékkal feldolgozni az 1., 3. és az 5. témakört is. A válaszadás során több lehetőséget is meg lehetett jelölni, továbbá félig zárt kérdésként lehetőség volt javaslatok megfogalmazására is:

1. fegyvernemi és szakcsapatokkal kapcsolatos ismeretek (képessegek, eljárások stb.) oktatása;
2. hadtudományi és hadelméleti ismeretek oktatása;
3. harcászati és hadműveleti ismeretek oktatása;
4. infokommunikációs ismeretek oktatása;
5. katonai döntéshozatali eljárás oktatása;
6. nyelvképzés;
7. számítástechnikai ismeretek oktatása.²⁸

A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy „Az alább felsorolt lehetőségeket, módszereket ismeri-e, amennyiben igen, mennyire tartaná azokat hasznosnak?”²⁹

1. e-learning kurzusok;
2. cselekvési változatok elemzése hadijátékkal;
3. digitális tudástár létrehozása;

²⁴ Nagy: i. m. 48.

²⁵ Nagy: i. m. 47.

²⁶ Uo. 84.

²⁷ Uo.

²⁸ Uo. 84–85.

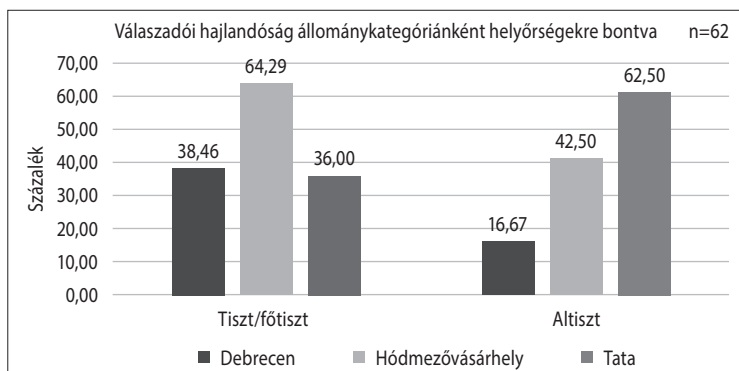
²⁹ Uo. 85.

4. hadtörténelmi események feldolgozása;
5. Mátrix hadijáték;
6. mentorálás alkalmazása;
7. oktatási célú hadijáték;
8. webinárok tartása.³⁰

A felsorolás az MH-ban eddig kevésbé vagy egyáltalán nem használt módszereket tartalmaz, melyek közül háromban található meg a hadijáték szó, így az erre adott válaszok elemzése rávilágít ezen törzsek hadijátékról alkotott véleményére. Azonban mielőtt ismertetném a kérdőívek kiértékelése során kapott eredményeket, a helyes következtetések levonásához szükséges megvizsgálni a válaszadók csoportját.

A MINTA JELLEMZÉSE

Katonai és törzsmunkában szerzett tapasztalat vonatkozásában kijelenthető, hogy a válaszadók többsége jelentős tapasztalat birtokában van. Pontosabban 47-en 11 évnél régebben teljesítenek katonai szolgálatot, továbbá törzsszolgálatban 26 fő több mint 6 év, 27 fő 2 és 5 év közötti időtartamban dolgozott. 47 fő vett már részt olyan hazai vagy külföldi gyakorlaton, törzsgyakorlaton, ahol a törzsszolgálati háttértudását tudta használni vagy fejleszteni. 14 fő vett már részt külföldi képzésen vagy tanfolyamon, továbbá 33 fő töltött már be NATO-, vagy missziós törzsszolgálati beosztást. Azaz a válaszadók csoportja birtokában van azon tapasztalatoknak, melyek alapján a véleményük a vizsgált kérdésekben mérvadónak tekinthető.³¹

1. ábra A válaszadók eloszlása állománykategóriánként, helyőrségekre bontva³²

A fenti tények alapján akár reprezentatív is lehetne a felmérés, azonban a részletes vizsgálat már árnyalja a képet. Összesítve a tisztek 48,48%-a és az altisztek 40,64%-a válaszolt, azonban az 1. ábrát megvizsgálva látszik, hogy helyőrségenként jelentős különbségek vannak a válaszadói hajlandóságban. Ez igaz mind a helyőrségeken belül a tisztek és altisztek csoportjait összevetve, mind a három helyőrség egymáshoz történő viszonyítása esetén. Helyőrségek szerint a legnagyobb válaszadási hajlandóság Hódmezővásárhelyen (51,47%), majd Tatán

³⁰ Nagy: i. m. 85.

³¹ Uo. 51., 57–58., 62.

³² Uo. 50.

(46,34%) volt, ezek jelentősen felülmúlták a Debrecenre (25,81%) vonatkozó adatot.³³ Így a helyőrségeket nem érdemes összehasonlítani.

Szakterületek szerint 20 fő hadműveleti, 10–10 fő logisztikai és kiképzési, 7–7 fő személyügyi és felderítő, 5 fő zászlóalj-tűztámogató és végül 2 fő híradó- és informatikai részlegen dolgozik. Egy fő válasza nem lett figyelembe véve, mivel a vonatkozó kérdésre kettő szakterületet is megjelölt.³⁴ Ezek a számok nem tükrözik a szakterületek valós eloszlását, továbbá egyes esetekben az alacsony elemszám sem teszi lehetővé a szakterületek részletes összevetését.

EREDMÉNYEK

A zászlóalj-törzsek tagjainak a törzseik felkészítési foglalkozásairól alkotott véleménye elemzésekor szükségesnek tartom ismertetni, hogy az arra fordított idő mennyiségével elégedettek-e.

Az erre vonatkozó kérdésre adott válaszok alapján ezen foglalkozások a válaszadók 75,4%-a (46 fő) véleménye szerint nem kellő időtartamban kerülnek végrehajtásra. A legkevésbé elégedettek a nők, hiszen mindannyian (7 fő) így vélekednek, de a nemek közötti eltérés nem szignifikáns (Fisher Exact³⁵ Sig 1-sided $p=0,123$ Fisher Exact Sig 2-sided $p=0,178$). A híradó- és a felderítő-részlegeken dolgozókat leszámítva az egyes szakterületeken is többségben vannak az elégedetlenek. Az előbbi esetben az elégedettek és elégedetlenek száma megegyezik (1-1 fő), míg az utóbbi esetben az elégedettek száma egyel több (4 fő a 7 főből).³⁶ Ebből következően több időt és energiát kell szánni a törzsek felkészítési foglalkozásaira, hiszen a törzsek tagjai részéről van rá igény.

A 2. ábrán látszik, hogy az inkább elméleti jellegű törzstanulónapok felől a leginkább gyakorlati jellegű harcászati gyakorlatok felé haladva a válaszok az „inkább nem”-ről és a „semleges”-ről az „inkább igen”-re és „teljes mértékben”-re mozdulnak, miközben az „egyáltalán nem” válaszok száma 5-ről 1-re csökken. A két pozitív válaszlehetőséget vizsgálva az látszik, hogy az ezt választók aránya a törzstanulónapok esetén 29,5% (18 fő), a törzsgyakorlások esetében 54,1% (33 fő), míg a harcászati gyakorlatoknál ez már 64% (39 fő). Azaz a válaszadók inkább a gyakorlati jellegű felkészítéseket ítélik eredményesebbnek,³⁷ így ezeket kell előtérbe helyezni a felkészítés és a kiképzés tervezése során. Ez viszont nem jelentheti azt, hogy az elméleti alapok átadására teret adó törzstanulónapokat végleg el kellene felejteni, inkább csak a foglalkozások átstrukturálására van szükség.

A nők esetében az utóbbi két eset megítélésében szinte nincs különbség, hiszen a törzsgyakorlások esetében 6 fő, a harcászati gyakorlatok esetében 5 fő választotta a „semleges” lehetőséget a többi válasz az „inkább igen” re jutott.³⁸ Azaz ezen törzsek tagjai nyitottak lennének arra, hogy több időt fordítsanak a törzsfelkészítési foglalkozásokra. Figyelembe véve a fenti eredményeket és az egyes felsorolt lehetőségek erőforrásigényét, kézenfekvőnek látszik, hogy ezt

³³ Uo. 49.

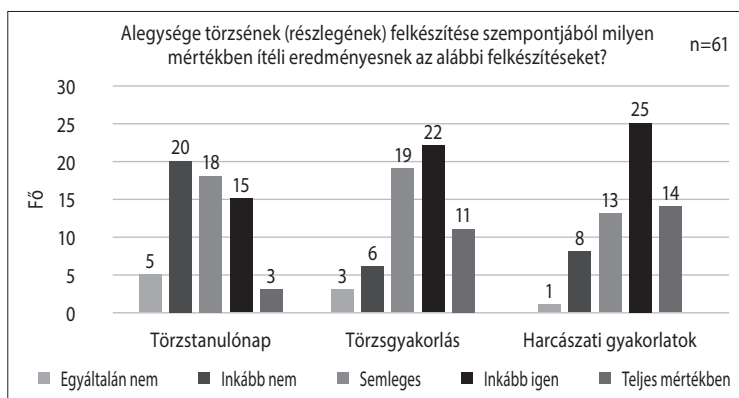
³⁴ Uo.

³⁵ „A Fisher Exact tesztet minden 2*2-es keresztítáblánál automatikusan elvégzi az SPSS! Ha ez kiszámításra kerül, akkor a Pearson Chi-Square helyett ennek az értékét kell feltüntetni publikációban, mivel ez pontosabb szignifikancia érték.” Németh Nikó: Adatelemzés statisztikai módszerekkel. Felsőoktatási jegyzet. Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 2018. <http://eta.bibl.u-szeged.hu/458/> (Letöltés időpontja: 2022. 02. 24.)

³⁶ Nagy: i. m. 62–63.

³⁷ Uo.

³⁸ Uo. 64.

2. ábra A kollektív felkészítések eredményességének megítélése³⁹

az időtöbbletet a törzsgyakorlásokra fordítják. Összevetve egy zászlóaljszintű törzsgyakorlás előkészítésének és levezetésének erőforrásigényét egy hadijátékéval, a különbség erős érvet jelent a hadijátékok intenzívebb alkalmazására ezen foglalkozásokon.

A 3. ábra adatai mutatják, hogy a törzsszolgálati munka hatékonyabb ellátásához a válaszadók véleménye szerint leginkább a fegyvernemi és szakcsapatokkal kapcsolatos, illetve harcászati és hadműveleti ismeretek oktatása járulna hozzá. Így vélekedik a válaszadók több, mint 70%-a. Ezt követi 60% körüli támogatottsággal a nyelvképzés és a katonai döntéshozatali eljárás, majd 50%-kal az infokommunikációs ismeretek oktatása. A legkisebb mértékben a hadtudományi és hadelméleti ismeretekkel kapcsolatos képzést tartanák hasznosnak.⁴⁰ A kérdőívben lehetőség volt egyéb témát is javasolni, azonban értékelhető válasz nem érkezett.⁴¹

Az adatokból látszik, hogy a négy leginkább támogatott lehetőségből három is olyan (fegyvernemi és szakcsapatokkal kapcsolatos ismeretek; harcászati és hadműveleti ismeretek, illetve katonai döntéshozatali eljárás), aminek az oktatása akár hadijátékkal is megvalósítható.

Milyen további törzsszolgálattal kapcsolatos ismeret/oktatásra lenne szüksége a jelenlegi törzsszolgálati beosztásának hatékonyabb ellátása érdekében?	Igen		Nem		Σ (fő)
	Fő	%	Fő	%	
Fegyvernemi és szakcsapatokkal kapcsolatos ismeretek	44	71,0	18	29,0	62
Hadtudományi és hadelméleti ismeretek	12	19,4	50	80,6	62
Harcászati és hadműveleti ismeretek	46	74,2	16	25,8	62
Infokommunikációs ismeretek	31	50,0	31	50,0	62
Katonai döntéshozatali eljárás	37	59,7	25	40,3	62
Nyelvképzés	38	61,3	24	38,7	62
Számítástechnikai ismeretek	30	48,4	32	51,6	62

3. ábra További törzsszolgálattal kapcsolatos ismeret/oktatás szükségességének megítélése⁴²

³⁹ Uo. 63.

⁴⁰ Uo.

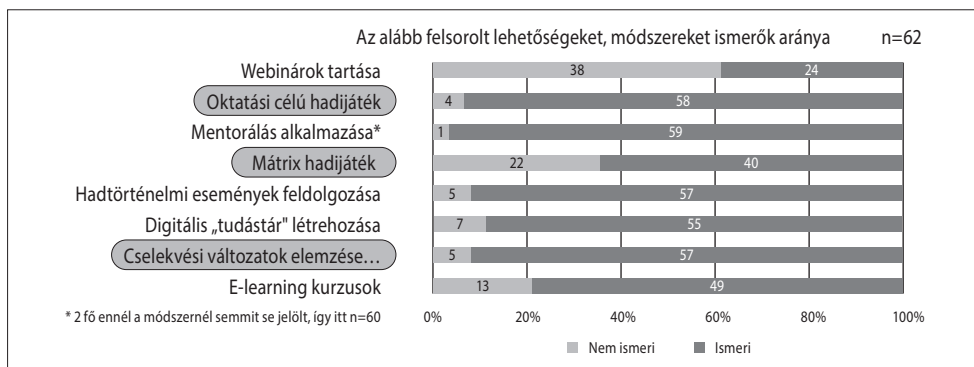
⁴¹ Uo. 67.

⁴² Uo. 64.

A kérdőív 27. kérdése mérte fel, hogy milyen, az MH-ban eddig kevésbé alkalmazott lehetőségeket, módszereket ismernek és találnának hasznosnak. A felsorolt 7 lehetőségben 3 esetben szerepel a hadijáték kifejezés, ezek ismertségét a 4. ábra mutatja. Az oktatási célú és a cselekvési változatok elemzéséhez használt hadijátékokat a döntő többség, míg a Mátrix típusú hadijátékot is a minta 64,5%-a ismeri, így a válaszaikat a módszerek hasznossága megítélésében érdemes figyelembe venni.

„Az oktatási célú hadijáték megítélése az azt ismerők körében 41 éves életkorig egységesen (100%, 30 fő) pozitív, de a 41. életévüket már betöltöttek között is csak 21,5% (6 fő) jelölte az egyáltalán vagy inkább nem választ, azonban az eltérés nem szignifikáns (Pearson Chi-Square⁴³ $p=0,066$).”⁴⁴ Ez utóbbi azért fontos szempont, mert megközelítőleg ugyanannyian fiatalabbak 41 évesnél (48,39%), mint ahányan idősebbek (51,61%)⁴⁵ és nincs lényegi különbség ebben a tekintetben a két korcsoport között. Azaz a hadijáték megítélése nem függ az életkortól.

Érdekes a különbség a cselekvési változatok hadijátékkal történő elemzésének ismertségében a hivatásosok és a szerződésesek csoportjai között. Míg az előbbieket 96,4%-a (53 fő) ismeri, addig az utóbbiaknak csak 57,1%-a (4 fő), így a különbség szignifikáns (Fisher Exact Sig 1-sided $p=0,008$ és Fisher Exact Sig 2-sided $p=0,008$).⁴⁶ Az okok feltárása további kutatást igényel, mivel több lehetséges forrása is lehet. Ezek közül az egyik az egymástól eltérő képzési rendszer, míg egy másik ok ezen állomány szakterületi eloszlása lehet.

4. ábra A felsorolt lehetőségeket, módszereket ismerők aránya (Szerkesztette a szerző)⁴⁷

Az egyes lehetőségek támogatottságát a teljes mintában és az adott lehetőséget ismerők csoportjában vizsgálva is ugyanaz a négy lehetőség kapta a legtöbb igent⁴⁸ tartalmazó választ, az arányokat az 5. ábra szemlélteti. Mint látható, mindkét csoportban jelentős a cselekvési

⁴³ „Nominális (megállapítható) adatok esetén alkalmazzuk különbözőség és összefüggés vizsgálatára is, más néven keresztábra-elemzésnek hívjuk. Nominális adatoknál ez az egyetlen próba, amit alkalmazhatunk, bármilyen kutatásról (kontrollesoportos, összetett kontrollesoportos) legyen is szó.” Németh: i. m. 89.

⁴⁴ Nagy: i. m. 68.

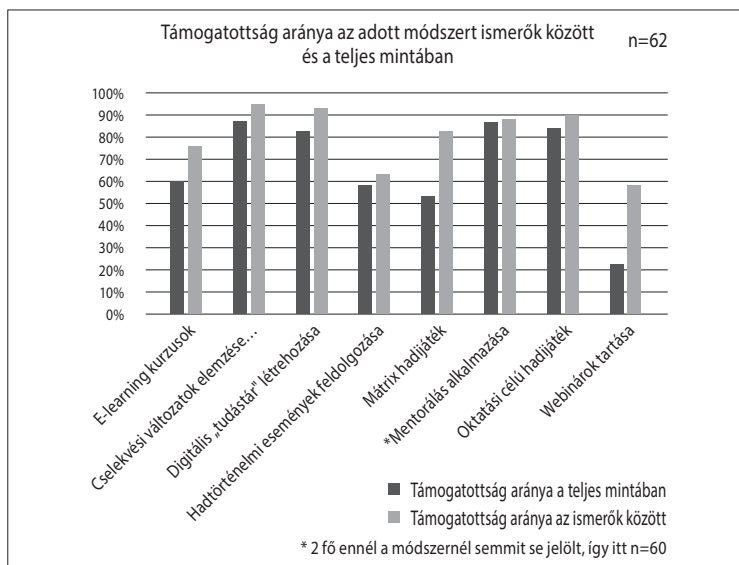
⁴⁵ Uo. 49.

⁴⁶ Uo. 68.

⁴⁷ Az adatok forrása: Nagy: i. m. 67.

⁴⁸ Ennél a kérdésnél a felsorolt lehetőségeknél, módszereknél nem szerepelt a „semleges” válaszlehetőség, helyette a „nem ismerem” válaszlehetőség került feltüntetésre. Így az ismertséget és a támogatottságot egy kérdésben mértük fel.

változatok elemzése (94,7% és 87,1%) és az oktatási célú hadijátékok (89,7% és 83,9%) támogatottsága, míg ez a Mátrix típusú hadijáték esetében az ismerők körére (82,5%) igaz csak, hiszen ez a teljes mintában már csak 53,2%.⁴⁹ Az előbbieket alapján érdemes lenne a hadijátékok szélesebb körét is megismertetni a törzsek állományával, minthogy akik ismerik, hasznosnak is tartják azokat. Mivel ma már harcászati szinten is sokszereplős a műveleti környezet (főleg válságreakáló művelet során), így a Mátrix típusú hadijátékokat is érdemes beépíteni a felkészítésbe.

5. ábra Támogatottság aránya az adott módszert ismerők között és a teljes mintában (Szerkesztette a szerző)⁵⁰

ÖSSZEGZÉS

Az elvégzett kutatás ugyan nem reprezentatív és az MH harcászati szintű törzseinek egy szűk részére koncentrál, azonban ezek a törzsek jelentős tapasztalatot halmoztak fel. A külföldi békemissziók kontingenseinek jelentős része ezek bázisán alakul meg, részt vesznek a hazai és NATO készenléti erők biztosításában. Számptalan hazai és külföldi gyakorlaton vettek részt, és egy részük már többször sikerrel teljesítette a NATO CREVAL-t (Combat Readiness Evaluation of Land Headquarters and Units⁵¹) és szerezte meg a Combat Ready minősítést. Így a felmérés eredményeit érdemes figyelembe venni az MH harcászati törzseinek felkészítési során.

A hadijátékok bevezetése a harcászati szintű törzsek felkészítésébe több előnnyel is járna. Ezek alkalmazása kevésbé veszi igénybe a rendelkezésre álló erőforrásokat, mint a törzsgyakorlatok vagy a harcászati gyakorlatok. Az előkészítésük és végrehajtásuk kevesebb időráfordítást

⁴⁹ Nagy: i. m. 67.

⁵⁰ Az adatok forrása: Nagy: i. m. 67.

⁵¹ A NATO Szövetséges Európai Főparancsnokságának alárendeltségébe tartozó, szövetségi műveletekre felajánlott és kijelölt szárazföldi alegységek alkalmazási készenlétének felmérési és értékelési rendszere.

igényel. Azonban azokat nem váltja és nem is válthatja ki, csak az azokra történő felkészülést teszi hatékonyabbá. A felmérésben részt vevők visszajelzései alapján a jelenlegi törzsszolgálati beosztásuk ellátásához javasolt további törzsszolgálattal kapcsolatos ismeretek közül a négy leginkább támogatott lehetőségből három oktatása is megoldható hadijátékkal.

A hadijátékok bevezetése a felkészítési rendszerbe azzal az előnnyel is járna, hogy a törzsek tagjai nemcsak az MDMP keretében kerülnének kapcsolatba vele. Így akár gyakorlat, akár valós feladat keretében cselekvési változatok elemzése következik hadijátékkal, nem egy szinte ismeretlen eszközt kell használniuk, ami bizonytalanságot okozhat. Az a tény, hogy korábbról már rendelkeznek ismeretekkel a hadijátékokról, magabiztosságot biztosíthat, így a lényegre, az elemzésre koncentrálhatnak, és nem arra, hogy hogyan, miképpen is kell hadijátékot „játszani”.

Végül nem elhanyagolható az a tény, hogy a törzsek tagjai szerint több időt kellene fordítani a törzsek felkészítésére, valamint a három felsorolt hadijátéktípus támogatottsága is jelentős az adott módszert ismerők körében. Továbbá a kérdőív utolsó nyílt kérdésére érkezett válaszok egy része javasolja, hogy a foglalkozásokon a résztvevők legyenek aktívabban bevonva az adott anyag feldolgozásába.⁵² Miért ne lehetne ezt úgy megtenni, hogy a kínálat találkozzon a kereslettel? Azonban a hadijátékok parancsra nem fognak elterjedni az MH-ban, ehhez a módszert meg kell ismertetni szélesebb rétegekkel, és ki kell dolgozni a szükséges segédleteket is hozzá. Az előbbi célkitűzést támogató hadijátékos csoport felállítására vonatkozóan már született javaslat korábban is.⁵³

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Ált/216 – A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata II. rész. A Magyar Honvédség kiadványa, 2015.
- Ált/219 – A Magyar Honvédség Szárazföldi Műveletek Doktrína 1. kiadás. A Magyar Honvédség kiadványa, 2015.
- Drót László: *Az OODA hurok (I. rész)*. Seregszemle, 2018/1., 143–159. https://honvedelem.hu/files/files/115176/seregszemle_2018_1.pdf
- Harangi-Tóth Zoltán: *Nemzetközi hadijátéktrendek*. Honvédségi Szemle, 2020/2., 113–124. <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/49/48>; DOI: 10.35926/HSZ.2020.2.11
- Mayer Annamária: *A Likert-skála fogalma és 3 fajta módszer az elemzésére*. Spssabc.hu, 2018. 12. 17. <https://spssabc.hu/kutatasmodszertan/likert-skala-fogalma-elemzese/>
- Nagy Levente István: *Manőverzáslóalj-törzsek felkészítése*. Diplomamunka. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztviselőképző Kar, Hadászati Tanszék, Budapest, 2021.
- Németh Anikó: *Adatelemzés statisztikai módszerekkel*. Felsőoktatási jegyzet. Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 2018. <http://eta.bibl.u-szeged.hu/458/>

⁵² Nagy: i. m. 68.

⁵³ Harangi-Tóth Zoltán: *Nemzetközi hadijátéktrendek*. Honvédségi Szemle, 2020/2., 113–124. <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/49/48> (Letöltés időpontja: 2022. 03. 10.)